

**Cilvēku biomonitoringa padomes sēdes
Protokols Nr. 6**

Rīgā

2018. gada 3.oktobrī

Sanāksme notiek: Veselības ministrijā, Brīvības ielā 72, 309. telpā

Sanāksmes sākums: plkst. 15:00

Sanāksmes beigas: plkst. 16:00

Sanāksmi vada: prof. Dz.Mozgis – Padomes priekšsēdētājs, Slimību profilakses un kontroles centra direktora vietnieks sabiedrības veselības un profilakses jautājumos

Sanāksmē piedalās:

Padomes dalībnieki:

Dzintars Mozgis, Inese Mārtiņšone, Normunds Kadiķis, Māris Valdovskis, Dace Būmane, Judīte Dipāne

Uzaicināti:

Vita Rovīte (Latvijas Biomedicīnas pētījumu un studiju centrs)

Protokolē: Inese Mārtiņšone, RSU Darba drošības un vides veselības institūts, Higiēnas un arodslimību laboratorijas vadītāja

Darba kārtībā:

1. Piektā sēdes protokola apstiprināšana;
2. Veselības ministrei adresētas vēstules apstiprināšana
3. Ieskats Eiropas biobanku nedēļā
4. HBM4EU projekta 2019.gada darba uzdevumi un informācija no Projekta vadības sapulces Vīnē;
5. Citi jautājumi

Sēdes gaita:

1. Visi klātesošie padomes locekļi ir iepazinušies ar iepriekšējās sēdes protokolu un viņiem nav iebildumu par tā saturu. Protokols ir apstiprināts pēc noklusējuma.
2. Iniciatīvas vēstule Veselības ministrei par biomonitoringa tiesisko regulējumu.

D.Mozģis:

- Saistībā ar vēstules sagatavi ir saņemti komentāri no Labklājības ministrijas, kas ir redakcionāra rakstura, kā arī pauž viedokli, ka būtu jānorāda konkrēti tiesiskie akti, kuros jāveic grozījumi.

Konsultējoties ar juristiem iniciatīvas vēstules gatavošanas procesā, kā arī Padomes locekļiem izdiskutējot sēdes gaitā, tika nolemts, ka esošajā darbu etapā netiks izvirzīti konkrēti grozījumi, kuros normatīvajos aktos būtu jāveic izmaiņas; šādu lēmumu vajadzētu pieņemt Veselības ministrijai sadarbībā ar atbilstīgo komisiju un Saeimu. Biomonitoringa Padome piedāvā priekšlikumus, kādi nepieciešami tiesiskajos regulējumos, un iesniedz Veselības ministram sagatavotu vēstuli. Veselības ministrijas pārstāvim atturoties, pārējie sēdes Biomonitoringa padomes locekļi balso par vēstules nosūtīšanu.

3. Ieskats no konferences - Eiropas biobanku nedēļa (Antverpene. 4. – 7.septembris 2018) par jaunākajām tendencēm bioloģisko materiālu pētniecībā

V.Rovīte:

- Specifika vērsta uz bioloģisko materiālu kolekciju veidotājiem jeb biobankotājiem, kas izmanto pētniecībā savāktos materiālus; konferences ietvaros bija arī prezentācijā no Biomonitoringa iniciatīvas (HBM4EU) Čehijas pārstāves, kas iepazīstināja ar HORIZON2020 projektu par konkrētiem mērķētiem pētījumiem, gan Čehijā, gan citās valstīs, un uzsvēra, ka veidojot sadarbību starp dažādām pētniecības institūcijām, būtu iespēja iegūt labākus rezultātus gan datu apritē, gan apstrādē.

Biobanku jomā pasaulē ir tendences izmantot plašu, lielu datu genoma transkriptona proteomu, kas sajūgti ar reģistriem (medicīnas un citiem). Iespējams, ka tas varētu būt saistoši arī nākotnē dažādu vielu ietekmes analīzē. Genoma izpētes kontekstā tiek pievērsta uzmanība kvalitātei bioloģiskajiem pētījumiem, izstrādājot standartus. Bet aktuāls ir jautājums vai esošie standarti būtu attiecināmi arī uz biomonitoringa veikšanu, vai tur būtu nepieciešama citu standartu izveide.

V. Rovītei tiek uzdots jautājums, vai ir zināmas, kādas varētu būt biobankas izmaksas?

Viņai diemžēl nav informācijas par uzturēšanas izmaksām, informē par to, ka ir pieejami dažādi izmaksu aprēķinu kalkulatori, lai aprēķinātu biobanku finansiālās izmaksas.

- Vai ir valstis, kur bez institūtos esošām biobankām ir arī biobankas nacionālā līmenī?

V.R.: Latvijas Biomedicīnas pētījumu un studiju centrā esošā biobanka ir nacionālā statusā, šādas biobankas ir Igaunijā, Anglijā, Nīderlandē (fragmentāra pa dažādām slimnīcu institūcijām, bet viņi veido vienotu sistēmu) u.c., ir gan paraugi, gan kohortas. Eiropā tiek veidots biobanku tīkls.

4. HBM4EU projekta 2019.gada darba uzdevumi un informācija no Projekta vadības sapulces Vīnē.

I. Mārtiņšone:

- 2018.g. 14.-15. jūnijā Briselē notikušajā HBM seminārā prezentēti dažādu valstu pieredze cilvēku biomonitoringa norisē, iepazīstināts par organizāciju, paraugu savākšanas metodoloģijām, rekrutētāju apmācībām, dalībnieku nejaušo atlasī u.c.;
- Lai valsts iesaistītos kādā no HBM4EU paraugu vākšanas un analīzes apakšprojektiem, vispirms ir jābūt iekšējai valsts stratēģijai un skaidriem mērķiem, nepieciešams nodefinēt pētniecības virzienu un prioritātes. Piem., tādās Ziemeļu sektora valstīs kā Norvēģija, Zviedrija un Somija jau ir esošas valsts programmas dažādu ķīmisko savienojumu kontrolē un sakrītot šiem mērķiem ar projektā izvirzītajiem uzdevumiem, valsts tiek iekļauta apakšprojektā un atbilstoši saņem līdzfinansējumu paraugu savākšanai, analīzēm un pētniecībai;
- Par ķīmisko vielu grupu vadītāju aprotiskiem šķīdinātājiem (otrajā kārtā iekļautā vielu grupa) ir apstiprināts Normunds Kadiķis;
- Plānotajam pesticīdu pētījuma projektam 2019.g. par 300 paraugu (50 pāri (vecāks – bērns) + 100 pāri) savākšanu no bumbieru un ābeļdārzu apkārtnes iedzīvotājiem, nepieciešams saņemt valstslīdzfinansējumu 100 tūkst. EUR (varbūt var no LIAA prasīt). Sanāksmēs dalībnieki tiek iepazīstināti ar plānotā pētījuma dizainu;
- Uzaicinājums piedalīties starplaboratoriju salīdzinošajā testēšanā tika izsūtīts 9 laboratorijām, pieteicās trīs. 2 Latvijas laboratorijas (no RSU un LU) piedalījās kadmija satura noteikšanā asins un urīna paraugos un ir iekļautas kandidātu sarakstā par analīžu veikšanu;
- Projekta ietvaros ir veikta arī cenu aptauja par analīžu izmaksām no tām laboratorijām, kas sekmīgi izturējušas starplaboratoriju salīdzinošo testēšanu. Projekta ietvaros paredzēts paraugu analīzes veikt laboratorijās, kas apliecinājušas savas prasmes un kvalitāti.
- Ja nav paredzēts veikt pētījumus saistībā ar biomonitoringa projektu, bet valstī ir veikti jau iepriekš pētījumi, kā piem., par ftalātiem, tad var piedalīties biomonitoringa projekta ietvaros WP-10 datu analīze, iesniedzot esošos informāciju IPChem platformā;
- Izanalizējot realizētos un nākotnē aktuālos datus, vajadzētu nodefinēt – kādas vielas var minēt 3.kārtā 2020.g.
- Uzdevums, kas būtu rosināms Veselības ministrijai ir rast finansējumu un uzsākt darbu pie biomonitoringa stratēģijas sagatavošanas. Šis jautājums ir attiecināms uz Vides politikas pamatnostādņēs 2014. – 2020.gada definētajiem politikas mērķiem (H3.2). Projekts neparedz, ka uz tā resursiem tiku izstrādāta valsts stratēģija biomonitoringam.

5. Citi jautājumi

D.Mozgis:

- Padomes dalībniekiem izvirzīt vienu prioritāro ķīmisko savienojumu un pamatot tā būtiskumu (nozīmīgumu) izpētei attiecībā uz cilvēka veselību;
- Piesaistīt BIOR institūtu ar savu datu bāzi par veiktajiem pētījumiem, lai vizuāli konstatētu valstiska līmeņa problēmas/aktualitātes;
- Iesniegt oficiālu iniciatīvas vēstuli par tiesisko aktu izstrādāšanu un pilnveidošanu Veselības ministrijai;

- Biomonitoringa stratēģijas sagatavošanas jautājums paliek atklāts pārrunāšanai ar Veselības ministrijas kolēģiem par tālākās rīcības plānu.

Padomes locekļi vienojas par nākamās sēdes datumu – 06.02.2019, plkst. 15:00.

Padomes priekšsēdētājs pasludina sēdi par slēgtu.

Sēde tiek slēgta plkst. 16:00.

Padomes priekšsēdētājs

Dz. Mozgis

Protokolēja:

Inese Mārtiņšone

03.10.2018.